

BETÆNKNING**Afgivet af Lovudvalget****Vedrørende****FM2024/75: Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Naalakkersuisut pålægges at etablere en kommission med det formål at gøre brug af § 21 i Selvstyreloven.***FremSAT af Kuno Fencker***FM2024/123: Forslag til Inatsisartutbeslutning, om at pålægge Naalakkersuisut om at udskrive en vejledende folkeafstemning om statsdannelse i forbindelse med Inatsisartutvalget.***FremSAT af Aqqalu C. Jerimiassen***Afgivet til forslagernes 2. behandling**

Udvalget har under behandlingen bestået af:

Medlem af Inatsisartut Anders Olsen, Siumut, formand

Medlem af Inatsisartut Mette Arqe-Hammeken, Naleraq

Medlem af Inatsisartut Harald Bianco, Inuit Ataatigiit

Medlem af Inatsisartut Asii Chemnitz Narup, Inuit Ataatigiit

Medlem af Inatsisartut Kuno Fencker, Siumut

Udvalget har efter 1. behandlingen den 24. april under FM2024 gennemgået forslagene.

Forslagernes indhold og formål

Punkt 75 og 123 vedrører begge Grønlands forfatningsforhold og bliver derfor i det følgende behandlet sammen.

FM2024/75

Selvstyret blev indført den 21. juni 2009 med hjemmel i Lov nr. 473 af 12. juni 2009 om Grønlands Selvstyre.

I denne lov omhandler § 21 Grønlands adgang til selvstændighed og lyder som følger:

§ 21. Beslutning om Grønlands selvstændighed træffes af det grønlandske folk.

Stk. 2. Træffes beslutning efter stk. 1, indledes der forhandlinger mellem regeringen og Naalakkersuisut med henblik på gennemførelse af selvstændighed for Grønland.

Stk. 3. En aftale mellem Naalakkersuisut og regeringen om gennemførelse af selvstændighed for Grønland skal indgås med samtykke fra Inatsisartut og skal godkendes ved en folkeafstemning i Grønland. Aftalen skal endvidere indgås med samtykke fra Folketinget.

Stk. 4. Selvstændighed for Grønland indebærer, at Grønland overtager højhedsretten over Grønland.

Ved nærværende forslag til Inatsisartutbeslutning lægges der således op til, at Naalakkersuisut pålægges at etablere en kommission med det formål at gøre brug af denne bestemmelse.

FM2024/123

Spørgsmålet om selvstændighed og statsdannelse er et tilbagevendende tema i den offentlige debat.

Ved nærværende forslag til Inatsisartutbeslutning lægges der op til at få spørgsmålet afklaret ved en vejledende folkeafstemning, som af økonomiske grunde foreslås gennemført i forbindelse med det næste valg til Inatsisartut.

Afstemningstemaet foreslås at være: Ønsker vi, at vores land skal blive til en stat?

Resultatet skal efterfølgende være landets officielle hensigtserklæring om fremtiden.

En folkeafstemning anses for at være en velegnet metode ud fra en demokratisk betragtning, da alle stemmeberettigede herved får mulighed for at give deres mening til kende.

Såfremt spørgsmålet om selvstændighed således bliver afklaret, er det forslagsstillerens overbevisning, at det efterfølgende vil være muligt for befolkningen i fællesskab at videreudvikle samfundet i overensstemmelse med afstemningens resultat.

Endvidere er det forslagsstillerens overbevisning, at der efter en folkeafstemning også vil være bedre mulighed for at adressere de mange andre forhold, som der er behov for at prioritere.

Førstebehandling af forslagene i Inatsisartut

Naalakkersuisut oplyste, at der ikke er nogen grundlæggende modsætning mellem det arbejde, som i dag udføres i Naalakkersuisuts Selvstændighedsafdeling, og de to beslutningsforslag nr. 75 og 123. Der kan dog være få overlap, og derfor er det også vigtigt, at der ikke skabes forvirring omkring de forskellige indsatser. Naalakkersuisut foreslår derfor en ændring til beslutningsforslag nr. 75, så det lyder:

Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Naalakkersuisut pålægges at fremlægge en juridisk redegørelse over aktiveringen af § 21 i Selvstyreloven, med belysning af hvert trin i bestemmelsens proces. Den juridiske redegørelse skal ligeledes tage det eksisterende udkast til forfatning i betragtning i relation til processen. Redegørelsen skal omdeles under Inatsisartuts efterårssamling 2024.

Endvidere fremførte Naalakkersuisut, at der i beslutningsforslag nr. 123 peges på, at folkeafstemningen kan gennemføres i forbindelse med et almindeligt valg til Inatsisartut. Det stiller Naalakkersuisut sig principielt ikke imod, men vil bede Lovudvalget om at overveje for og imod i relation til de andre vigtige emner, der risikerer at blive overskygget af selvstændighedsspørgsmålet under det kommende Inatsisartut-valg. Det bør ligeledes overvejes, om der vil blive givet nok tid til debat og oplysning i forbindelse med en vejledende principiel folkeafstemning om selvstændighed, hvis folkeafstemningen skal afholdes under samme vilkår som et Inatsisartut-valg, hvor der blot er varsel på få uger, når et valg til Inatsisartut udskrives.

Naalakkersuisut tilføjede også, at det er vigtigt at foretage overvejelser og have svar på, hvem der skal have ret til at stemme under folkeafstemningen om selvstændighed. En principiel folkeafstemning om Grønlands selvstændighed og statsdannelse er af grundlæggende mere alvorlig karakter end et ordinært valg til Inatsisartut. Dette taler for skærpede valgretsregler med stærkere tilknytningskrav for de stemmeberettigede på grund af det skelsættende folkeafstemningsemne for landet, dvs. valgretsregler og krav baseret på internationalt anerkendte objektive folkeretlige standarder.

Lovudvalget kan derfor tage med i deres overvejelser, om der skal tilføjes en sætning til førnævnte juridiske redegørelse:

Den juridiske redegørelse skal komme med en vurdering af under hvilke rammer en principiel folkeafstemning om Grønlands selvstændighed og statsdannelse kan foregå.

Således vil et samlet alternativt beslutningsforslag lyde som følger:

Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Naalakkersuisut pålægges at fremlægge en juridisk redegørelse over aktiveringen af § 21 i Selvstyreloven, med belysning af hvert trin i bestemmelsens proces. Den juridiske redegørelse skal ligeledes tage det eksisterende udkast til forfatning i betragtning i relation til processen. Den juridiske redegørelse skal komme med en vurdering af under hvilke rammer en principiel folkeafstemning om Grønlands selvstændighed og statsdannelse kan foregå. Redegørelsen skal omdeles under Inatsisartuts efterårssamling 2024.

Blandt partierne var der delte meninger. Nogle støttede beslutningsforslag nr. 75, mens andre støttede beslutningsforslag nr. 123. Endvidere var der også opbakning til Naalakkersuisuts ændringsforslag. Endelig var der partier, som udtrykte støtte til afholdelse af en vejledende folkeafstemning, henholdsvis ønskede nedsat en kommission bestående af eksperter, der kan fremlægge scenarier for mulige, alternative statsdannelser og konsekvensberegninger, samt evt. ønskede nedsat en politisk følgegruppe.

Udvalgets behandling af forslagene

Under udvalgets behandling af forslagene fremsatte Siumut et ændringsforslag, som blev bakket op fra et flertal i udvalget.

Ændringsforslaget lyder som følger:

Inatsisartut pålægger hermed Naalakkersuisut at etablere en kommission med det formål at aktivere § 21 i Selvstyreloven og fremlægge en kort redegørelse, der indeholder følgende elementer: En kort belysning af hvert trin i bestemmelsens proces. Et kommissorium for det videre arbejde, herunder en mulig tidsramme og kommissionens mulige sammensætning. En vurdering af det eksisterende udkast til forfatning i relation til processen. En vurdering af, under hvilke rammer en vejledende folkeafstemning om Grønlands selvstændighed og statsdannelse kan foregå. Redegørelsen skal forelægges Inatsisartut umiddelbart inden efterårssamlingen 2024.

Ændringsforslaget blev fremsat til såvel punkt 75 som punkt 123.

Forslagenes økonomiske konsekvenser

Det fremgår af § 33, stk. 1, i Inatsisartuts forretningsorden, at de økonomiske og administrative konsekvenser ved realiseringen af beslutningsforslag skal beskrives i forslagets begrundelse.

Udvalget har noteret sig, at de 2 forslag i overensstemmelse hermed angiver de økonomiske konsekvenser ved forslagenes realisering således.

- FM2024/75:

Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige:

Forslaget ligger op til, at Naalakkersuisut indleder forberedelser til at sammensætte en kommission herunder dets kommissorium. Idet denne proces forventes at strække sig til efteråret, vil Siumut efterfølgende medvirke til at finde de nødvendige midler gennem Finansloven for 2025, således kommissionen kan påbegynde sit formelle arbejde den 1. januar 2025.

Det er derfor vanskeligt på nuværende tidspunkt at identificere et nogenlunde og troværdigt økonomisk overslag for opgaven.

Økonomiske og administrative konsekvenser for det private erhvervsliv:

Ingen.

Økonomiske og administrative konsekvenser for borgerne:

Det er Siumuts forventning, at eventuelle midler der fremskaffes via Finansloven for 2025 bliver neutrale for borgerne.

- FM2024/123:

Økonomisk og administrative konsekvenser:

Det plejer at koste omkring kr. 2 mio. for at foretage en folkeafstemning. Hvis man derimod også bruger næste Inatsisartut valg som folkeafstemning ved samme lejlighed, så vil der ikke være betydelig omkostning.

Ved en eventuel statsdannelse, bortfalder Danmarks forpligtelse til at yde Grønland økonomisk støtte i form af bloktilskud. Bloktilskuddet udgør årligt ca. 4,3 milliarder kr., svarende til lidt over halvdelen af Landskassens indtægter (i 2022: 7,6 milliarder kr.), og lidt over halvdelen af Landskassens udgifter (i 2022: 7,5 milliarder). Udover statens bloktilskud til Grønland afholder staten i dag udgifterne til varetagelsen af en række sagsområder i Grønland, herunder bl.a. retsvæsenet. Ved en statsdannelse, hvor Grønland overtager opgavevaretagelsen på disse områder, vil Grønland også skulle afholde udgifterne hertil. Udgifterne blev i 2015 vurderet til at udgøre knap 0,6 milliarder kr. årligt. (Nyere tal forligger så vidt vides ikke).

Økonomiske og administrative konsekvenser for private:

Ingen

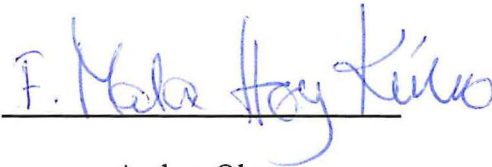
Økonomisk og administrative konsekvenser for borgerne:

Ingen

Udvalgets indstillinger

- **Et flertal i udvalget bestående af Inuit Ataqatigiit og Siumut fremsætter følgende ændringsforslag til såvel punkt 75 som punkt 123:**
Inatsisartut pålægger hermed Naalakkersuisut at etablere en kommission med det formål at aktivere § 21 i Selvstyreloven og fremlægge en kort redegørelse, der indeholder følgende elementer: En kort belysning af hvert trin i bestemmelsens proces. Et kommissorium for det videre arbejde, herunder en mulig tidsramme og kommissionens mulige sammensætning. En vurdering af det eksisterende udkast til forfatning i relation til processen. En vurdering af, under hvilke rammer en vejledende folkeafstemning om Grønlands selvstændighed og statsdannelse kan foregå. Redegørelsen skal forelægges Inatsisartut umiddelbart inden efterårssamlingen 2024.

Med disse bemærkninger, og med den i betænkningen anførte forståelse, skal udvalget overgive forslagene til 2. behandling.

Anders Olsen
Formand

Mette Arge-Hammeken

Harald Bianco

Asii Chemnitz Narup

Kuno Fencker